

معرفی رشته فقه سیاسی - سطح چهار حوزه علمیه

مدرسه عالی فقه و علوم اسلامی قم

الف. دروس پیشنهادی رشته فقه سیاسی:

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد
۱	مبانی علم سیاست	۲
۲	اندیشه های سیاسی در غرب ۱ و ۲	۴
۴	جامعه شناسی سیاسی	۲
۵	نظریه های جدید در علم سیاست	۲
۶	اصول و نظریه های سیاست خارجی و روابط بین الملل	۲
۷	مقدمه علم حقوق	۲
۸	حقوق اساسی جمهوری اسلامی	۴
۹	سیاست گذاری عمومی	۲
۱۰	حقوق بین الملل	۲
۱۱	حقوق مالیه عمومی	۱
۱۲	حقوق بشر	۲
جمع		۲۵

ردیف	عنوان درس	واحد	محتوا
۱	اندیشه سیاسی اسلام	۲	شناخت مفاهیم و مسائل بنیادین علم سیاست در منابع اسلامی و اندیشه اندیشمندان مسلمان و بویژه فقهای شیعه و اهل سنت
۲	اندیشه سیاسی اسلام ۲	۲	بررسی نظریه ها و مکاتب اندیشه سیاسی در جهان اسلام ضمن تبیین پیدایش و سیر تحول آنها
۳	کلیات و منابع فقه سیاسی	۳	شناخت تعریف، موضوع، اهمیت، هدف، قلمرو، سیر تحول، مکاتب و منابع (عقل، عرف، سیره و ...) فقه سیاسی
۳	مبانی کلامی فقه سیاسی	۳	اصل عدم ولایت افراد بر یکدیگر، اصل ولایت الهی، امامت، اصل ضرورت حکومت و نفی آنارشیسم - اصل عدم جدایی دین از سیاست و ..
۳	اصول فقه اجتماعی و کاربرد آن در فقه سیاسی	۳	تبیین و بررسی رویکردها، اصول و روشهای فقه سیاسی شیعه و بیان تمایز آن با فقه عامه
۲	اهداف و وظایف حکومت اسلامی در منابع اسلامی (کتاب و سنت)	۲	فراهم کردن زمینه های سعادت، برقراری عدالت، شعائر و اجرای حدود الهی، امنیت، رفاه
جمع		۱۵	

ب. **مباحث کلیات فقه سیاسی** که به صورت تحلیلی ارائه می گردد:

ج. **ابواب فقهی** که مباحث اصلی آن، همراه با مسائل مستحدثه به صورت دروس خارج هر روزه به مدت چهار سال با روش اجتهادی تدریس می شود:

ردیف عنوان درس

- کتاب امر به معروف و نهی از منکر
 ۲ تعریف معروف و منکر و شرایط، مراتب و وظایف مدم و حکومت و ...
- کتاب جهاد
 ۳ جهاد، دفاع، مرابطه، صلح و هدنه، دارالاسلام و دارالکفر، بغی، شورش، خروج، محاربه و قطاع الطريقو ....
- ولایت فقیه
 ادله، اوصاف و شرایط
 فقهی یا کلامی بودن، ادله عقلی و نقلی، صفات و شرایط والی، شرط «تابعیت»، توقیتی بودن یا نبودن دوره
 حاکم اسلامی بصورت تطبیقی و با توجه به نظریه‌های جدید
 مبنا و ادله مشروعیت
 منشأ مشروعیت قدرت (امامت، خلافت، ولایت فقیه، عادل، جائز(جائر کافر، جائز مخالف و جائز مومن)،
 ۴ نظریه های ولایت، وصایت، حسبه، انتصاب، انتخاب، بیعت، وکالت، جمهوریت و نقش مردم در حکومت،
 مردم سالاری دینی، حکومت دیکتاتوری، لیبرال دموکراسی، سلطنت مشروعه نظریه دولت مشروطه جمهوری،
 پارلمانی و ... از نگاه اسلام بحث می شود و مدل مطلوب اسلام به ترتیب اولویت تبیین و مستدل می گردد. مثلاً
 در صورت عدم امکان تحقق ولایت فقیه شاید به ولایت عادل اکتفا کرد.
 اختیارات و شئون
 شئون حاکم اسلامی، ولایت مطلقه، احکام حکومتی، رابطه ولی امر با فقیهان و نهاد مرجعیت، چگونگی ضابطه
 مند شدن اختیارات رهبر در قانون اساسی و صلاحه جمعه، صلاحه عیدین، تعزیرات، رویت هلال
 منابع مالی حکومت اسلامی
 ۵ مباحث اصلی: خمس، زکات، جزیه، انفال، اراضی و مالیات

د. مباحث فقهی جدید و نو پدید که به صورت پژوهشی و یا سمیناری در دوره عالی پژوهشی موسسه به مدت دو سال زیر نظر اساتید میرز و صاحب نظر طرح می گردد:

ردیف	عنوان	محتوای اجمالی
۱	ساختار حکومت اسلامی	ساختار حکومت، تفکیک قوا، قوه مقننه، مجریه، قضائیه، نهادها و نیز اختیارات و وظایف آنها، ولایت تقنینی مشروعیت قانونگذاری، جایگاه و اختیارات شورای نگهبان و مجمع تشخیص، ساختار قوه مجریه، رابطه رییس جمهور با رهبر. نیروهای مسلح، جایگاه قوه قضائیه و دستگاه قضایی و قاضی از نظر فقهی
۲	فقه اطلاعات و امنیت	کودتا، جاسوسی، امنیت نظامی، انتظامی، فرهنگی، اقتصادی، روانی و....
۳	فقه مشارکت	رابطه مردم و حکومت، انتخابات، احزاب، فقه نظارت
۴	فقه حقوق بشر	حق حیات، حق امنیت، برابری (زن و مرد، اقلیتها) و آزادی (آزادی عقیده، ارتداد، آزادی بیان و کتب ضاله، نقد حکومت و نافرمانی مدنی و ..) حقوق مردم بر دولت، حریم خصوصی، همکاری با نظام جور، و..
۵	فقه سیاست خارجی و روابط بین الملل	اصول، قواعد، روش ها و تاکتیک های سیاست خارجی و روابط بین الملل، اهداف ملی و فرا ملی سیاست خارجی، ابلاغ و گسترش رسالت و دعوت اسلامی، دفاع از سرزمین ها و منافع مسلمانان، دفاع از نهضت های آزادی بخش و مستضعفان، اتحاد ملل و دول مسلمان، مرزهای سرزمین اسلامی، معاهدات بین المللی، سازمانهای بین المللی، قرارداد نمّه، گفت وگو، تقیه، توطی، تبری، استجاره و امان، مصونیت دیپلماتیک و سفیران، حضور در مجامع بین المللی، تألیف قلوب و....

قابل ذکر است که علاوه بر موضوعات فوق، مسائل مستحدثه و نوپدید دیگر هم به صورت پژوهش های موضوعی زیر نظر اساتید برجسته خارج قابل طرح می باشد.

این مباحث به صورت کاملاً پژوهشی و موضوع محور ارائه می شود؛ یعنی به جای طرح مباحث به ترتیب مطرح شده در کتب فقهی، محور دروس و پژوهش ها، موضوعات کلیدی و مورد ابتلائی خواهد بود که از سوی گروه تخصصی اعلام شده است. طلاب و فضلاء دوره، نخست با هدایت اساتید میرز، کار پژوهشی عالمانه را روی این موضوعات انجام می دهند و پس از آن،

به بررسی و نقد آن در جلسات مشترک گروه پرداخته می‌شود. پژوهش انجام‌شده باید به گونه‌ای باشد که بتواند در نهایت به عنوان مقاله پژوهشی و یا منبع درسی، مورد استناد و استفاده قرار گیرد.

• دروس پیشنهادی فقه خانواده

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد
۱	مقدمه علم حقوق	۲
۲	فلسفه حقوق	۲
۳	نظام خانواده در اسلام	۴
۴	حقوق خانواده ج.۱. ایران ۱	۲
۵	حقوق خانواده ج.۱. ایران ۲	۲
۶	آئین دادرسی خانواده	۱
۷	حقوق عمومی و خانواده	۲
۸	روان‌شناسی خانواده	۲
۹	جامعه‌شناسی خانواده	۲
۱۰	حقوق تطبیقی خانواده	۲
۱۱	فمینیسم و خانواده	۲
۱۲	زن و خانواده در اسناد بین‌المللی	۲
۱۳	آیات الاحکام خانواده	۴
جمع		۲۹

ب: ابواب فقهی که مباحث اصلی آن، همراه با مسائل مستحدثه به صورت دروس خارج هر روزه به مدت چهار سال با روش اجتهادی تدریس می‌شود:

ردیف	عنوان درس
۱	فقه العقود از آنجا که اصل فقه خانواده نکاح است و نکاح یکی از مصادیق عقد است، این درس با هدف تقویت توان اجتهادی طلاب در فقه معاملات و نیز بررسی مسائل مرتبط با معاملات در فقه خانواده ارائه می‌گردد: حق و تکلیف، جواز و لزوم عقد، معاطات، کیفیت و شرایط انعقاد عقود و شرایط متعاقدين، انحلال عقد کتاب النکاح الف: مسائل مربوط به احکام و شرایط تشکیل خانواده احکام و شرایط تشکیل خانواده: احکام الخطبه، ولایت، عقد و شرایط، مهریه موانع تشکیل خانواده. نسب (اقسام نسب، راه‌های اثبات نسب مشروع، اقرار به نسب و آثار آن، نفی نسب، نفی ولد، مصاهره و لواحق، رضاع، کفر، عیوب، ارتباط نامشروع مانند زنا و نکاح محرم ب: آثار نکاح مدیریت خانواده، نفقه و توارث احکام الاولاد، اشتغال زوج، قسم، حق حبس، خروج از منزل، وظایف مالی خانواده، حجر، امور حسبه، حقوق و تکالیف زن و شوهر، ایلاء نشوز و تمکین
۲	کتاب الطلاق ناسازگاری، طلاق، فسخ و موجبات آن (مانند وجود عیوبی مشخص در زن و مرد)، تدلیس، بذل مدت انحلال قهری: رضاع طاری، ارتداد، لعان، ظهار، خلع و.....

ابواب فقه الاولاد:
نسب - رضاع - حضانت ، ولایت و قیمومیت اقسام ولایت بر صغار یا مراتب ولایت (ولایت اب، جد ابی، وصی،
ضامن جریر، و حاکم شرع یا وکیل او، ولایت قهری
ابواب فقه النفقات: ۴
در این قسمت وظایف شوهر و پدر در مورد نفقه زن و فرزند و شرایط و مستقطات آن مورد بحث قرار می گیرد.

فقه روابط زن و مرد در بیرون خانواده
احکام نگاه زن به مرد و مرد به زن - احکام تماس زن با مرد - احکام پوشش زن و مرد .. ۵

قواعد فقهی (اصول و قواعد حاکم بر خانواده)
قواعد عامه: - المومنون عند شروطهم - لاضرر . - عسر و حرج - ولایت حاکم بر ممتنع، - غرور، - الزام،
اصول حاکم بر شکل‌گیری خانواده: - اصول آزادی ، - مساوات - وحدت،
اصول حاکم بر مدیریت و اقتصاد خانواده: - اصل قوامیت (ریاست مرد). - معروف. - مودت و رحمت. -
شفقت. استقلال اموال زوجین ، - لا ربا بین الولد و الوالد
اصول حاکم بر حقوق خانواده : - عدالت. - تقدم اخلاق بر حقوق و - خصوصی بودن حقوق خانواده، -
رضاع، فراش، - رجوع، ۶

ج: مسائل مستحدثه خانواده که به صورت پژوهشی و یا سمیناری در دوره عالی پژوهشی به مدت دو سال تحت نظر اساتید
برجسته و صاحب نظر ارائه می گردد.

از قبیل:

عده زنان نابارور، تغییر جنسیت، بانک شیر، پیشگیری،
سقط جنین، تلقیح مصنوعی، برداشتن رحم ،
رحم اجاره‌ای، اهدای جنین، سلولهای بنیادی،
شبیه سازی و ...

این مباحث به صورت کاملاً پژوهشی و موضوع محور ارائه می‌شود؛ یعنی به جای طرح مباحث به ترتیب مطرح شده در کتب
فقهی، محورِ دروس و پژوهش‌ها، موضوعات کلیدی و مورد ابتهائی خواهد بود که از سوی گروه تخصصی اعلام شده است.
طلاب و فضلاء دوره، نخست با هدایت اساتید میرز، کار پژوهشی عالمانه را روی این موضوعات انجام می‌دهند و پس از آن،
به بررسی و نقد آن در جلسات مشترک گروه پرداخته می‌شود. پژوهش انجام شده باید به گونه‌ای باشد که بتواند در نهایت به
عنوان مقاله پژوهشی و یا منبع درسی، مورد استناد و استفاده قرار گیرد.

برای مشاهده سایر رشته های تخصصی سطح چهار کلیک کنید